

Διδαχί

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ
Δελφών & Μιαούλη | Τ.2310 828 989 | www.inmetamorfoseos.gr

ΕΤΟΣ 4^ο | 16 Ιουνίου 2024 | Αρ. Φύλλου 182

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Πρόσχωμεν, Σοφία, Πρόσχωμεν!

Ας προσέξουμε. Σοφία. Ας προσέξουμε!

Υστερα απ' όσα είπαμε γενικά για τα αναγνώσματα στην
θεία Λειτουργία, ερχόμαστε τώρα να μιλήσουμε για το
αποστολικό ανάγνωσμα. Αποστολικά αναγνώσματα
στην θεία Λειτουργία όλο το χρόνο διαβάζονται ή από τις
Πράξεις των Αποστόλων ή από τις Επιστολές του αποστόλου
Παύλου ή από τις καθολικές Επιστολές. Ίσως δεν είναι
περιττό να πούμε ότι στην Καινή Διαθήκη δεκατέσσερις είναι
οι Επιστολές του αποστόλου Παύλου και επτά οι καθολικές
Επιστολές. Οι δεκατέσσερις Επιστολές του αποστόλου Παύλου
είναι· η προς Ρωμαίους, η πρώτη και η δεύτερη προς Κορινθίους,
η προς Γαλατάς, η προς Έφεσίους, η προς Φιλιππησίους, η
προς Κολοσσαείς, η πρώτη και η δεύτερη προς Θεσσαλονικείς,
η πρώτη και η δεύτερη προς τον Τιμόθεο, η προς τον Τίτο, η
προς τον Φιλήμονα και η προς Εβραίους. Και οι επτά καθολικές
είναι· μία του Ιακώβου, δύο του Πέτρου, τρεις του Ιωάννη και
μία του Ιούδα. Μετά τα τέσσερα Ευαγγέλια, τις Πράξεις και
τις Επιστολές, είναι ακόμα ένα τελευταίο βιβλίο στην Καινή
Διαθήκη, η Αποκάλυψη του Ιωάννη, που δεν διαβάζεται όμως

στην Εκκλησία.

Είπαμε στην περασμένη ομιλία, πώς όλη σχεδόν η Καινή Διαθήκη, και τα Ευαγγέλια και οι Πράξεις και οι Επιστολές, είναι χωρισμένη σε περικοπές, έτσι που ένας Απόστολος κι ένα Ευαγγέλιο διαβάζονται κάθε μέρα. Από την Κυριακή λοιπόν του Πάσχα μέχρι την Κυριακή της Πεντηκοστής διαβάζονται οι Πράξεις των Αποστόλων. Έπειτα όλο το χρόνο κάθε Κυριακή διαβάζονται περικοπές από τις Επιστολές του αποστόλου Παύλου, τις καθημερινές πάλι από τις Επιστολές του Παύλου ή από τις καθολικές Επιστολές, και τις εορτές διαβάζονται κατάλληλες κάθε φορά περικοπές από τις Πράξεις και τις Επιστολές. Τις περικοπές αυτές τις βρίσκουμε με την σειρά στο λειτουργικό βιβλίο της Εκκλησίας που λέγεται Απόστολος ή Πραξαπόστολος. Εκεί, στο Κυριακοδρόμιο και στο Εορτοδρόμιο ή Μηνολόγιο, είναι οι περικοπές που διαβάζονται κάθε χρόνο.

Όλα αυτά βέβαια είναι ζητήματα Τυπικού και ίσως δεν έχουν θέση σ' αυτές εδώ τις ομιλίες, τα αναφέρουμε όμως, γιατί νομίζουμε πώς δεν χάνουν, αν τα ακούνε οι χριστιανοί. Κέρδος το έχουμε πάντα, όταν ακούμε και μαθαίνουμε τι γίνεται στην Εκκλησία, που σε κάθε περίπτωση είναι μελετημένο και καλά βαλμένο. Η Εκκλησία είναι σχολείο, στο οποίο όσοι θέλουν διδάσκονται και μαθαίνουν μαζί με τα άλλα πειθαρχία και τάξη. Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι, που ό,τι ξέρουν το έμαθαν μέσα στην Εκκλησία, κι αυτοί είναι καλύτεροι από πολλούς άλλους, για να υπηρετήσουν πρόθυμα και πιστά στα έργα της Εκκλησίας. Δεν περιφρονούμε τις σπουδές και τις θεολογικές γνώσεις, μα πριν απ' όλα δίνουμε αξία στον εκκλησιαστικό καταρτισμό και την λειτουργική πείρα των ιερωμένων.

Τώρα όμως το θέμα δεν είναι αυτό, αλλά το αποστολικό ανάγνωσμα στην θεία Λειτουργία. Δεν είναι λοιπόν χωρίς σημασία ότι η ανάγνωση της αποστολικής περικοπής στην καθημερινή λειτουργική πράξη ονομάζεται γενικά «Απόστολος». Αυτό είναι μια λεπτομέρεια πολύ χαρακτηριστική, που θέλει να δείξει πως δεν διαβάζεται ένα ανώνυμο κείμενο, αλλά ο ίδιος ο Απόστολος που γράφει την επιστολή είναι παρών και ομιλεί στην λειτουργική σύναξη. Ο «Απόστολος» δεν είναι το κείμενο, αλλά το ιερό πρόσωπο, που ομιλεί σε μας, καθώς το ακούμε σε κάθε περικοπή να μας προσφωνεί με το «ἀδελφοί». Ελάχιστες και μετρημένες είναι οι περικοπές, που δεν αρχίζουν με το «ἀδελφοί», επειδή συμβαίνει αυτές οι περικοπές να είναι ιστορικές αφηγήσεις. Σε όλες τις άλλες προσωπικά οι

Απόστολοι απευθύνονται στην σύναξη, για να μας διδάξουν και να μας νουθετήσουν.

Παύοντας η ψαλμωδία, ο λειτουργός μας καλεί να προσέξουμε. Σαν και να ακούγεται η σάλπιγγα, που δίνει παράγγελμα· «Πρόσχωμεν!», ας προσέξουμε. Ο αναγνώστης στην μέση του ναού, στραμμένος προς τον λαό, εκφωνεί δυο ψαλμικούς στίχους, που καθώς είπαμε, αντιπροσωπεύουν το ανάγνωσμα της Παλαιάς Διαθήκης. Ύστερα στον ίδιο τόνο πληροφορεί την σύναξη για την περικοπή που θα διαβάσει. «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων τό ἀνάγνωσμα». Δηλαδή, αυτή η περικοπή που θα αναγνωσθεί τώρα είναι από τις Πράξεις των Αποστόλων. Με τον ίδιο τρόπο αναγγέλλει κάθε φορά τον Απόστολο και την Επιστολή· «Πρός Ρωμαίους ἐπιστολῆς Παύλου τό ἀνάγνωσμα». Δηλαδή, αυτό το ανάγνωσμα που θα ακούσουμε τώρα είναι από την προς Ρωμαίους επιστολή του αποστόλου Παύλου. Και ο λειτουργός από το ιερό βήμα ξαναφωνάζει το παράγγελμα, για να γίνει σιωπή· «Σοφία. Πρόσχωμεν!». Δηλαδή, αυτό που ακούμε τώρα είναι σοφία του Θεού· Ας προσέξουμε.

Με κίνδυνο να επαναλάβουμε όσα είπαμε στα περασμένα, θα θέλαμε εδώ να πούμε κάτι, σχετικά με το «ύφος» ή με τον τρόπο, που πρέπει να διαβάζεται ο Απόστολος. Πρώτα πρώτα δεν πρέπει, επειδή λέγεται ανάγνωσμα, ο Απόστολος να διαβάζεται μ' έναν συνηθισμένο και πεζό τρόπο, όπως διαβάζομε οποιοδήποτε άλλο κείμενο. Μα ούτε πάλι ο αναγνώστης να τραγουδάει τα θεόπνευστα λόγια. Η εμμελής απαγγελία, για την οποία είπαμε ή, όπως αλλιώς λέγεται, ο λογαιοδικός τρόπος της απαγγελίας είναι αρχαιότατος στην Εκκλησία και γνήσια Ελληνικός τρόπος. Ο αείμνηστος Παπαδιαμάντης γράφει κάπου ότι «διά τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καί τοῦ λογαιοδικοῦ αὐτῆς τρόπου κατέστησαν γνωριμώτερα εἰς τὰς ἀκοάς τὰ λόγια τῶν θείων Ευαγγελίων, ὡς καί τοῦ ἀποστόλου». Και εξηγεί το πράγμα, ότι με την παράταση των συλλαβών, καθώς γίνεται στην εμμελή απαγγελία, εντυπώνονται και μένουν στην ακοή τα ιερά κείμενα. Ἐπειτα οι ιερεῖς και οι ψάλτες δεν πρέπει να αφήνουν τον τυχόντα να λείπει τον Απόστολο. Πολλές φορές μικρά παιδιά, που δεν ξέρουν ακόμα να διαβάσουν, αλλά και μεγάλοι, που δεν είναι ασκημένοι, βγαίνουν για να πουν τον Απόστολο. Αυτό δεν είναι μόνο αταξία, αλλά και μεγάλη αμαρτία. Σε κάθε βιβλίο του Αποστόλου υπάρχει στην αρχή, αντί για πρόλογος, ένα κείμενο που επιγράφεται· «Εἰδησις πρὸς τόν ἀναγνώστην τοῦ Ἀποστόλου». Εκεί λοιπόν μαζί με τα άλλα γράφονται τα εξής· «Ὁ δέ μέλλον ἀναγινώσκειν τόν ἀπόστολον, δηλαδή ὁ

αναγνώστης, πρέπει νά εἶναι χειροθετημένος καί ἐσφραγισμένος «ὑπό τοῦ ἱεράρχου εἰς τοῦτο τό λειτούργημα». Ὅσοι μπαίνουν σε ἐκκλησιαστική διακονία παίρνουν τα διακονήματα με την σειρά· δεν μπορεί κανένας κληρικός να πάρει ένα βαθμό, αν δεν περάσει πρώτα ἀπό τον προηγούμενο. Κανένας δεν φτάνει να γίνει υποδιάκονος, διάκονος, πρεσβύτερος και ἐπίσκοπος, αν με χειροθεσία δεν περάσει πρώτα ἀπό το βαθμό του αναγνώστη. Χαρακτηριστικό εἶν' ἐκεῖνο που λέει ο Γρηγόριος ο Θεολόγος, ὅτι ο Μέγας Βασίλειος ξεκίνησε ἀπό αναγνώστης· «τάς ἱεράς πρότερον ὑπαναγινώσκων τῷ λαῷ βίβλους, ὁ τούτων ἐξηγητής, καί ταύτην οὐκ ἀπαξιώσας τήν τάξιν τοῦ βήματος». Δηλαδή, ἐκεῖνος που ἦταν ο ἐξηγητής τῶν θείων Γραφῶν, πρώτα υπῆρξε αναγνώστης και δεν περιφρόνησε τον κατώτερο αὐτόν ιερατικό βαθμό.

Οι παλαιοὶ ἐρμηνευτές της θείας λειτουργίας ἐξηγούν τι φανερώνει η ἀνάγνωση του Ἀποστόλου στην ἱερή σύναξη· «Δηλοῖ δέ ὁ Ἀπόστολος τήν τῶν Ἀποστόλων εἰς τά ἔθνη ἀποστολήν καί τό τοῦ Χριστοῦ κήρυγμα ἐν ὅλῳ τῷ Κόσμῳ». Γιατί καλά ὅτι οι Πράξεις και οι Ἐπιστολές δεν λέγονται Ευαγγέλιο, ἀλλ' ὅμως εἶναι κήρυγμα ευαγγελικό· Και οι Πράξεις και οι Ἐπιστολές εἶναι μέσα σ' αὐτά που εἶπε ο Ἰησοῦς Χριστός μετά την Ἀνάσταση στους Ἀποστόλους· «Πορευθέντες εἰς τόν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τό εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει· πηγαίνετε σ' ὅλο τον κόσμο και κηρύξτε παντοῦ τό Ευαγγέλιο. Και οι Πράξεις και οι Ἐπιστολές εἶναι τό χαροποῖο μήνυμα και τό κήρυγμα της σωτηρίας, δηλαδή Ευαγγέλιο. Ἄλλα ρωτᾷ Νικόλαος ο Καβάσιλας ἐξηγώντας την θεία Λειτουργία· «Τί οὖν, μή πρῶτον τό Ευαγγέλιον;» γιατί στην θεία Λειτουργία δεν διαβάζεται πρώτα τό Ευαγγέλιο; Και ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος· «Ὅτι τελειότερας ἐστί φανερώσεως σημεῖον τά δι' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἢ τά διά τῶν ἀποστόλων λεγόμενα». Εκείνα που λέει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εἶναι τελειότερη ἀποκάλυψη παρά ἐκεῖνα που λένε οι Ἀπόστολοι. Και ἐπειδή, καθώς εἶπαμε, η τελετουργία της θείας Λειτουργίας ἀκολουθεῖ μια κλιμακωτή και ἀνοδική πορεία, γι' αὐτό πηγαίνοντας ἀπό τα πιο χαμηλά στα ψηλότερα, διαβάζομε λοιπόν στην θεία Λειτουργία πρώτα τον Ἀπόστολο κι ὕστερα τό Ευαγγέλιο. Το Ευαγγέλιο εἶναι ὁ Βασιλέας Χριστός, και στις βασιλικές υποδοχές μπροστά πάνε οι ἀξιωματοῦχοι κι ὕστερα ὁ Βασιλέας. Μπροστά λοιπόν και τώρα οι Ἀπόστολοι κι ὕστερα ὁ Χριστός. Ὁ λειτουργός, ὁ διάκονος ἢ ὁ ἱερέας, σαν νηχηρή σάλπιγγα δίνει τό πρόσταγμα· «Πρόσχωμεν. Σοφία. Πρόσχωμεν!». Ἀμήν.

† Σ & Κ Δ